

NARODNA PROSVJETA

Mjesečnik za školstvo, književnost i prosvjetu.

GLASIL6 ISTOIMEN66G UČITELJSK66G DRUSTVA.

Izlazi svakog prvog u mjesecu. — Godišnja cijena 4 K. Rukopisi se ne vraćaju.

Urednik Ernest Jelusić.

Sadržaj:

Potonji prošor. Spjevao Ernest Jelusić.

Naša narodna ptica. Piše Jelica Belovičeva.

Za zasluge. Dubo Raskrižar.

Druga i treća čitanka. Piše Ante Dukić.

Slavskom Hjeru. Spjevao Nadan Zarin.

Glavna skupština Družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru.

Ustanovljenje ženskog učiteljišta za Istru.
Izveštuje Mara Wrischer.

Vjesnik. — *Lične vijesti.* — *Od uredništva.*

Upozorujemo dužnike da
se sjete svoje dužnosti!

Namirili pretplatu za cijelu godinu.

Dr. Š. Kurelić i F. Frankola, Pazin. — L. Kirac, Medulin. —
R. Ružička, Roč. — J. Blažić, Paz. — I. Karlavaris, Vranje. —
M. Radić, Dubašnica. — R. Jelušić, Berseč. — D. Kragora, Sto-
kuvci. — M. Šepić, Kastav. — J. Sladonja, Gračisce. — F. Hrdy,
Sv. Lovreč. — G. Poropat, Pasjak.

Pretplatiše za pô godine.

F. Jelušić, Lovran. — J. Bozja, Pula. — A. Opašić, Pićan
(za II. p.) — B. Jurinčić, Kastav.

NARODNA PROSVJETA

Mjesečnik za školstvo, književnost i prosvjetu.

GLASILO ISTOIMENOG UČITELJSKOG DRUŠTVA.

Izlazi svakog prvog u mjesecu. — Godišnja cijena 4 K. — Rukopisi se ne vraćaju.
Urednik ERNEST JELUŠIĆ.

Potonji prosioc. Spjevao Ernest Jelušić.

— | — | — | —
— | — | — | —

U divotnoj dražici sunca žar
Sve dan se za danom ogleda,
A nuz kraj ružmarin se diže star
I otolen nikud se neda.

Obredio podavno djevojke
I svakoj po kitu otkroji,
I uveo u dom ih novi sve,
Sad mlađima na sredu stoji.

A otkad je rastô uz morski žal
Godinjka bi svakoga cvao,
Sve slušajuć prkosni zimski val,
A zimzelen sveđer bi stao.

Pa djevojke znale već: — dok je on
Još lijepa sreća ih čeka,
Ta udaju lako oglasi zvon,
Pa nek se još mladuje, neka!

I Draginja tako — ta zlata kći
Ko biserna školjka je mila,
Dè zurni je samo — pa lako mri,
Ko vili da izvi se s krila.

10
D 1924
Č-46-B

I prose je redom kô život svoj
 Dolazeći prosci sve dane,
 Uz tambure lake je slave poj,
 Ljepotica teke im šane:

»U svatove poći će kraj naš sav
 I gostovi doći će strani;
 Ružmarina dostala ne bi splav,
 Pričekajte dok se razgrani!«

I rastao tamo — a sunca žar
 Sve dan ga za danom ogleda,
 Sve čekajuć — kome još treba dar?
 Pa otolen nikud se neda.

Obredio podavno djevojke
 I svakoj po kitu otkroji,
 I uveo u dom ih novi sve,
 Sad Draginja na redu stoji.

Dopratio malice brzi skok,
 Sve kitu zu kiticom beru;
 Ta Draginji jurve isteko rok
 I na prst već trebalo vêru.

U svatove polazi kraj taj sav
 I gostovi dolaze strani,
 Ružmarina treba sad puna splav —
 A za druge nek se razgrani.

Nut! svaće i kite — al pjesme zuj
 Sve nekako čudno se glasa;
 Čuj zvonce — još jedno i — tri su, čuj,
 Zar tako li vodi se snaša?

Gle! — krstova tamo, ta tko je strt,
 I kome to nujno op'jelo? —
 Oh, Draginju zlatu sad vôda smrt,
 Ružmarin joj samrtni velo!

Naša narodna pregača. Piše Jelica Belovičeva.

U našoj narodnoj nošnji imade veoma važnu ulogu pregača. Ima ih prekrasnih i u raznim okolicama veoma raznih. Prema tomu razni su i nazivi, kojima ih je jezikom bogati hrvatski narod nadario, kao: kecelja, keceljac, zaslon, fertun, zapreg, opreg, oprega, opregalj, pregačica, šurc i t. d.

Naša narodna pregača starog je historijskog podrijetla. Najljepši vezovi na njoj su, najveće milovanje njoj je posvećeno. Naše škole i školski ručni radovi morali bi izradi dječije pregačice posvetiti osobitu pažnju. Znadem, da se to dobrim dijelom i radi, a i pravo je tako! Ako učenica uči vesti na pregačici, izrađuje praktičan predmet, koji može odmah i nositi; dočim ako radi na izbirku (Musterband), ovaj ostane ležati negdje u kutu i nikome ne treba.

I moda evropskih naroda posegnula je ne jednom u naše krajeve, da lijepe hrvatske narodne pregačice uvede u modne salone. Dakako da je moda to učinila riformirajući i modernizujući svoje novine. Slike iz predašnjih vijekova lijepo nam to pokazuju. I danas opet moda želi, da uvede pregaču u otmenu nošnju, gdje je bila kroz neko vrijeme u kraj potisnuta. Pariške firme rade o preporodu pregače.

Iza hrvatske pregače leži čitava epoha slave i dike. »Vossische Zeitung« n. pr. donosi slike naše narodne pregače iz 16. stoljeća. To su široke, duge u knjige složene lanene pregače sa lijepim vezom, kako ih danas nose seljanke Hrvatice oko Siska, Galdova i Sunje iz lanene redine narodne. Njemice su tu nošnju u svoju modu uvele, pa su ju i u otmenim krugovima sa ponosom nosile u znak dostojanstva dobre kućanice. Lijepa slika od Le Pantre (slikara) prikazuje dvorsku damu iz početka 17. stoljeća u dražesnom »deshabillé«-odijelu, a na njemu uska, duga pregača okružena širokom reljefnom udjetačkom kerom. Isti kroj pregače nose i danas seljanke Hrvatice iz okolice Konjica, Mostara i Trebinja.

Sredinom 17. stoljeća nosile su pomodarke one dragocijene pregače sa skupocijenim tkivima, zlatnim kerama i širitima i finim rojtama. Pregača je malena i šira, a osnovno joj tkivo svila i srebreni brokat. Dame su ju rado nosile po podne u kući, kad bi goste primale ili u jutro u vrtu za šetnju. Pregače u ovome duhu nosile su i nose naše seljanke u Lici, oko Karlovca, u Dalmaciji i u Bosni. Tkane su od domaće vune, ali bogato iskićene resama, zlatokerama, vezom i širitom. Početkom 18. stoljeća nosile su se široke pregače iz svile ili iz istog tkiva kao haljina, a iskićene i svezane trakama iz kadife a nalik tome pregače nose naše seljanke iz Slavonije.

Krajem sedamnaestoga vijeka nosile su dame rado uz crne haljine kô snijeg bijelu pregaču za posjete u jutro. Najviše je cvala pregača u doba rokoko. Uz koketni, pikantni, kapriciozni i lahkoumni duh onoga doba, dobro je pristajao dražesni ovaj komad odijela, koje je jednakim čarom kitilo veselu sobaricu kao i princezu iz kraljevske krvi. Pregače bijahu tada iz vezene svile ili iz nježnig tkiva tankih zlatnih niti, a bijahu posve kratke. Na grudima imala je takva pregača okrugli i koketni kroj (Lätzchen), a otraga bijaše svezana sa šarenim svilenim vrpcama. Čitme se onda nijesu nosile na pregači, ali naskoro iza toga bijahu joj one glavni nakit.

Portret princeze Louise Elisabete iz Franceske u Versaillesu, pokazuje knjeginju u dugoj pregači, koja je optočena širokom čitmom, koja siže gotovo do ruba suknje, a prekrasno je vezena. Takove čitme na dugim pregačama nosile su i stare Hrvatice, te se nekoliko takovih sačuvalo u prekrasnom našem muzeju za narodne vezove i nošnje u Zagrebu (trgovačka komora). U taj muzej morala bi ići da hodočasti svaka hrvatska učiteljica. Tu može da nadje za svoju nastavu u ručnom radu mnogo pobude i primjera.

Za vladanja Louis XV. bijaše pregača jedan od najvažnijih elemenata elegantne toalete. Iskitili su ju sada što su samo više mogli. Za to opet postade dugom i širokom. Uz pás držao ju često pojas iskićen draguljima. Obilje njezinih okolica, volanta (nabiraka) i girlanda od čitme prikrivalo je čitav prednji dio haljine i bijaše najbitniji nakit toalete. Takove pregače bijahu veoma skupocjene. I hrvatske narodne pregače iz sisačke okolice svilom su vezene, a stoje 50—80 kruna, bez da se računa ruka. Ovu pregaču zamijenila je naskoro druga krojena iz vunениh lataka, koju su dame i po ulici nosile.

U Njemaca za epohe »Biedermaier« nosila se u elegantnoj kućnoj toaleti t. z. »Tändelschürzchen« — pregačica, oko sredine 19. stoljeća. To je bila mala, okrugla pregača iz crne svile sa dva žepa, a malo kada čitmom optočena.

Za doba drugog carstva nestalo je pregače iz ormara za toaletu pomodarke, a tek u novije doba opet se nose iz finog batista sa zašarkom od cvijeća, sa čitmom i žepovima. Dame ju nose na moru ili na ljetovalištu, gdje žele svoje odijelu dati domaću, voljku crtu, koja bi bila u skladu sa jednostavnim okolišem.

Djeca, osobito ženska, nose vazda pregače, osobito rado nose krojeve »empire«, »bébé«, »sécesion«, a uz svaki ovaj kroj lijepo pristaje kao nakit naš dragi hrvatski narodni vez bilo koje od mnogih nam tehnika.

Uz naše narodne nošnje gotovo u svim krajevima ide i pregača. Samo je nema u sarajevskom polju, ni uz košulje, ni uz dimije; pa u nekim selima koja su u veoma velikoj manjini.

Za zasluge. Dubo Raskrižar.

Mlado se proljetno jutro spuštalo nad grad T. Bilo to na prvi svibnja, na radnički dan — dan socijalističkog svijeta. U gradu bilo još sve sanjivo, u polumraku, dok se kroz glavnu ulicu vijugala, uz zaglušnu buku i viku, nedogledna povorka radničkog svijeta; divljeg pogleda, crvenih izbuljenih očiju. Pred njom stupalo desetak dobro nakresanih muzikaša najavljujuć svijetu novo doba slobode, nezavisnosti i samosvijesti. Sve samo novi svijet, a tek rjeđe pomolilo bi se u vrevi po koje pokunjeno staračko lice, umornim, odmjerenim korakom. U sredini povorke lepršala u prašini i dimu velika crvena zastava, a tik do nje zibuljio se kô klas o vjetru suhonjav čovuljak, malenih ugaslih očiju; savinut poput srpa. Duga mu se kovrčasta brada savila u dva sijeda, nejednaka brka, dok mu se noge poput konjaničkih zaokrivile u obliku velikog, izgrbljenog slova O.

Stajao sam nepomično i ravnodušno na širokom pločniku motreć tu crvenu, razvikanu čeljad, dok mi eto ne upade u oči onaj pokunjeni starčić u sredini. Bog zna što je njega uvrstilo u redove ovih nezadovoljnika, motalo mi se dušom i kô nehote protegnuh korak upored duge povorke, što je po odmjerenom taktu vesele koračnice stupala kroz grad. Koracasma dugo, dugo kroz »Corso« i glavnije ulice, dok je i kasnije jutro izazvalo na prozore i pragove radoznali svijet. Sunce je već bilo dobrahno iskočilo, kad se naša povorka zaustavi na »Velikom trgu«. Silni se radnički svijet stao razilaziti, pa se i ono lijeno, kudravo O otkotrljalo nekud kroz tijesnu, vijugastu ulicu. Ne ćeš mi lje iz oka, izmucah, i izbrojih za njim.

»Mićo, osam je, a ni ognja nije na ognjištu«, javi se na malenom, zadimljenom prozorčiću pogrbljena starica u času, kad se je stari nezadovoljnik poput surog medonje ustobočio pred svojim pragom.

»Ni ognja nije na ognjištu«, ponovi on zlovoljno skandirajuć i uputi se teturajuć unaprijed i natraške kroz istrošeno tijesno stubište na prvi kat.

»Ded, ključe mi podaj, Maco,« javi se ponovno, »ima ovdje blaga«.

»A svijet! a ljudi!« zapiskuta tugaljivo starica.

»A želudac — a potreba,« otpovrne oponašajuć je, začudno oblo i duboko, glas staroga Miće i za čas ispane i opet na ulicu. Otputih se za njim. Prolazeć sveđer između trošnih, malenih kućerka staroga grada, dovukosmo se konačno do velike gospodske palače, što se je u šumici bujne crnogorice sizala čak do četvrtog kata.

Tu poposta časak kô da se odmara, uzdahne duboko i stade se penjati po lijepim mramornim stepenicama, prekritim bogatim sagom od tamno-zelenog baršuna.

Na drugom katu zakuca na treća vrata lijevo i uniđe. Nad vratima bila je velika tabla sa zlatnim natpisom: »Zalagaonica«. U tren puče mi pred očima; bilo mi sve ko na dlanu. Izvadih sat, procjenih ga i stupim odmah za njim. Bio je već kod stola, za kojim se je poredalo nekoliko blijedih, mamurnih činovnika. Izvadi zamotak, pruži ga jednomu, a on povuče iz njega zlatni krst sa trošnom, trobojnom vrpcom, na kojoj se jedva usčitati dalo: »Za zasluge«.

»Samo za osam dana,« izmuca Mico iza stanke, »al da za Boga nitko ne sazna.«

»Deset kruna i ni pare više, gosp. učitelju,« ozbiljno će činovnik i pruži mu novac.

Kô da me grom ošinuo, zamagli mi se pred očima i za čas nađoh se na hodniku. Približih se obnemoglom Mići, pogledam mu u patničko lice i pritisnuv mu grčevito drhtavu desnicu uzdahnem duboko . . . duboko: »Zdravo kolego!« —

Druga i treća čitanka.*) Piše Ante Dukić.

II.

Najprije imam lijepo zahvaliti gospodinu uredniku i ostalim kolegama, koji su me upozorili na nepotrebnu porabu nekih provincijalizama. Ti se imaju zamijeniti sa boljim izrazima, kako već navedeno u donjoj opasci. Poraba provincijalizma je svakako pogriješka. Ali je to u ovom slučaju imala svoj izvor u drugoj jednoj posve dobroj ideji,

*) Pošto mi je zaključkom odborske sjednice od 30. minuloga srpnja povjerena izradba i treće čitanke (za 4. škol. godinu), to će odsele svi članci izlaziti pod gornjim novim naslovom.

U zadnjem članku imaju se ispraviti neke pogriješke i to:

U 3. štivu posljednje dvije rečenice ovako: Ala je naš Ivica veseo, da ima šturka. Otac mu rado itd.

U 4. štivu: Brašno od kukuruza . . . pa ga ispeče.

U 5. štivu: Kolica (mjesto kolca), no (mjesto nu).

U 6. štivu: daščice (mjesto dašćice).

Osim toga neka se zamijene slijedeći izrazi: U 1. štivu srkati (mjesto srebati), u 3. štivu mužjak (mjesto samac), ženka (mjesto samica), a u 6. štivu prhnula (mjesto frknula). U šestoj rečenici drugog štiva neka se ispusti riječca »ma«.

te se ima tumačiti tako, da sam se u prvom prihvatu posla preveć prignuo do djece — dotično do naše djece, koja su mi i bila pred očima, kada pisah ova štivca. Na ovome mjestu imam pripomenuti, da neki cijenjeni drugovi idu predaleko, kada žele, da se zamijene i mnogi drugi izrazi kao tobož lokalni i provincijalni. Riječi: gre, škoda, renem, rita, mama, hip, streha, nebog, teče (= trči), škuljica, samac, samica, staviti, rávan (gen. rávni), škod (= doksat, terrazza, altana), spraviti, murva (od lat. morus) i brižan nijesu nipošto provincijalizmi, jer se govore u raznim hrvatskim zemljama, a Iveković i Broz za mnoge navadaju i gdje.

Gornje izraze rabio sam baš za to, jer ih djeca razumiju. Od poznata treba ići k nepoznatu. U tom pogledu ima u priopćenim štivima nešto autodidaktična, jer se na neki način sama tumače, te može učenik gotovo bez učiteljeve pomoći pogoditi, što znači stanovita nova riječ. Tako n. pr. u štivu »Šturak« dolazi najprije: »Vidi škuljicu i šturka vani«, a malo dalje »Palac lijeve ruke drži nad rupicom« — »Dode Ivica kući i stavi šturka u čašu. Čašu metne na prozor«. — U štivu »Kolica«: ... trči sa vozicom po rávni pred kućom ... pa je vozi po dvorištu amo tamo.«

Ovdje mi je ujedno reći koju više o sinonimima. Ti ne smiju biti razbrkani po knjizi kako već slučajno pod pero dođu, nego se moraju rabiti sistematično u pojedinim štivima, gdje se za to pruži prigoda. Za primjer donasam danas štivo »Car Rudolf Habzburški i prosjak«.*) Kod toga štiva imati će učitelj tekom razlaganja napisati na tabli: Prosjak = bogac = ubogar = božjak. Porabom sinonima izbjegne pisac jednoličnosti, učitelju je olakoćeno tumačenje, a učeniku shvaćanje i pamćenje dotičnih izraza.

Još obilnijega gradiva pruža u tom pogledu štivce »Kročala«.**) Evo dotičnih izraza: ... hodao na hoduljama ... stane na kročala i počne koračati; dječarac, dječak, dječko; hodati, hoditi; korak, koračaj; koračati, kročiti.

Tako si dijete bez ikakve muke obogaćuje jezik. Tako se u djetetu razvije smisao za jezik. Da se to dvoje sigurnije i brže postigne, pomagati će mnogo i rječne rodbinske skupine (Wortfamilien). U današnjim primjerima »Bježi od pogibelji« i »Kažnjeni nezahvalnik« tiskane su dotične skupine razmaknutim slovima. U trećoj čitanci neće toga trebati. Tamo će učenici sami tražiti riječi, koje spadaju istomu korijenu, a učitelj će ih napisati na tablu.

* * *

Kad dijete stupi u drugu škol. godinu, ima se boriti sa mehaničnim čitanjem. Za to i jest poglavita zadaća druge učevne godine, da se učenici dobro izvježbaju u glatkom čitanju. Da se to čim prije postigne, moraju djeca uzljubiti knjigu, moraju i kod kuće mnogo čitati. A za to mora čitanka biti laka, razumljiva i zanimiva. Štiva za prvi početak imaju biti takova, da im ne treba gotovo nikakva tumačenja (ni stvarnoga, ni jezičnoga). U kasnija štiva ima se unašati promišljeno svagdje po nekoliko novih riječi. Za primjer može poslužiti današnje štivo »Bježi od pogibelji«. Osim riječi zator i zatornik imamo tu za djecu samo slijedeće nove stvari i izraze: ulište, žalac, matica, leto. Kad u štivu nije suviše novih, nepoznatih riječi,

*) Pripominjem za sad, da je to štivo vrlo dobro i za dvogovor. Opširnije u dijalogima slijedit će u posebnom članku.

**) Ovu sam riječ uzeo u knjigu, jer opstoji u Liburniji, jer je u duhu hrv. jezika (usporedi klečalo — Kniebank) i jer stvari odgovara još bolje nego li riječ hodulje.

učitelj se rado primi posla, lijepo ga obavi, a djeca dobro shvate i čvrsto upamte. Na taj način se uči jezik ugodno i lako, sa veseljem i — sa uspjehom.

Suvišno je i spominjati, jer se razumije po sebi, da u početnim štivima moraju biti samo kratke rečenice i kratki odstavci.

Osim toga: sve konkretno, ništa apstraktna. Sadržaj ima biti iz kruga dječijih spoznaja. Osobito sličice iz dječijega života (Šturak, kolica, krocala) ne smiju manjkati. U opće sva štiva treba da imaju na sebi nešto dječijega a i nešto narodnoga. I um i srce i volja i fantazija dječija valja da nađu u čitanci gotove, lake i probavne hrane. Dapače i štivima za stvarnu obuku (kruh, sjenica, žablji grad) treba primješati čim više poezije.

Ovih u kratko navedenih načela gledat ću da se čim savjesnije držim.

Pripisak. Tko se zanima za daljnje primjere, naći će ih od budućega mjeseca naprijed u »Mladom Istranu«.

7. Car Rudolf Habsburški i prosjak.

(3)

Jednoć sreće neki prosjak Rudolfa Habsburškoga, pa mu reče: »Brate Rudolfe, podaj siromaku malen dar.«

»Otkad smo mi braća?« upita ga Rudolf.

»Što?« odvrati bogac, »zar nismo svi braća po Adamu?«

»Pravo veliš«, odgovori Rudolf. »Nisam pomislio na to.«

Car onda poseže u džep i stisnu ubogaru u ruku jednu paru.

»Što?! Zar samo paru!« začudi se božjak. »To je ipak premalo od jednoga cara.«

»Od kakva cara?« upita Rudolf. »Prije me nisi poznao za cara. Zvao si me samo bratom. E pa dobro: Ako ti svaki brat po Adamu dâ koliko ja, bit ćeš najbogatiji čovjek u cijelome carstvu.«

P o n j e m a č k o m .

8. Krocala.

(2)

Mali Veljko vidio je negdje dječarca, koji je hodao na hoduljama.

»Daj da hodim ja malo«, zamoli Veljko onoga dječaka. »Evo ti!« reče dječko.

Veljko stane na krocala i počne koračati. Oj kako je velik! A kakve velike korake čini! Svaki koračaj mu je duži od metra. On misli, da je naj-

veći čovjek u selu. Sva ga djeca gledaju i čude mu se. A on kroči oholo i govori: »Gledajte me, gledajte — vi mali! To sam ja!« . . .

Ali malo traje Veljku veličina. Jednim krocalom zadjene o kamen i padne u blato koliko je dug i širok . . .

Tko se visoko diže, nisko padne.

9. Bježi od pogibelji.

(3)

Došla muha pred ulište sva zaplakana i stala zazivati: »Oj pčelice — sestrice! Pomozite nam muhama! Pauk hoće, da nas zatre. Još malo pa će nas svih zatrti. Njegova mreža je naš zator. — Pomozite nam! Vi imate oštre žalce. Dođite sve sa mnom. Udrimo složno na pauka, da već jednom ubijemo toga našega zatornika.«

Sve pčele umukoše. Matica dođe na leto i progovori: »Luda muho — prazna glavo! Čemu ti treba naše pomoći! Drži se dugo od paukove mreže; ne idi u nju, pa te ne će uloviti.«

Tko se čuva, i Bog ga čuva.

Po talijanskom.

10. Kažnjeni nezahvalnik.

(3)

Neki gospodin bijaše naručio kod postolara nove cipele. Za dva dana obavi postolar narudžbu, te posla po svomu naučniku onomu gospodinu naručenu obuću.

Gospodin naručitelj obu odmah cipele, e da bi vidio, da li mu stoje dobro. Bijaše s njima posve zadovoljan, te darova naučniku dvadeseticu.

Naučnik pogleda po strani na novac i turi ga u džep. Onda okrenu gospodinu hrbat i otide fućkajući, a da ne reče ni »hvala«.

Gospodina to upeče, pa zazva naučnika natrag govoreći: »Počekaj malo! Koliko sam ti dao? Čini mi se, da sam se pomutio.«

Naučnik se veselo vrati misleći, da će dobiti više — možda i cijelu krunu.

Gospodin uze mirno dvadeseticu iz naučnikove ruke, metne ju u džep i reče: »Da, da, zaista sam se pomutio. Takomu nezahvalniku ne dam ništa.«

Po Wichneru.

11. Žablji grad.

(3)

I.

Naša lokva — — to je žablji grad. Mali Zdenko je uvijek tamo. A šta radi? E — ima on posla, ne bojte se. Pušta male brodiće, da plove po vodi i lovi poluglavce i žabice.

Ala poluglavci, crnoglavci, kakvi ste vi stvori? Nemate nego glavu i rep . . . Ali rep — taj vam valja više nego glava. Deder, dede, vi repači — veslači, priveslajte amo bliže, da vas jednoga ulovim. Tako, tako — — mali tepci, dugorepci; a sad ti crnko stoj — sad si moj! Da te vidim. Ala si smiješan: narasle ti uz rep dvije stražnje noge. A gle ovoga drugoga: već ima četiri nožice. Neka samo još izgubi rep, bit će pravi žabić . . .

Aha poluglavci, crnoglavci, kako se vi čudno preobrazite!

II.

A ti žabo, što gledaš u me tim velikim očima? Takvim očima možeš borme i po noći vidjeti. A sad zakrekeći malo, da vidim, kako ti se usta napuhnu. Ne ćeš? Hoćeš, hoćeš, tamo kasnije, kad zamrači.

Ne zamjeri žabo, ali usta imaš nebore dosta velika. Nego, što ćemo, takva moraju biti. Drugačije nebi mogla jesti duge crve i one velike balave puževe.

A čemu ti ona tanka kožica među prstićima na stražnjim nogama? Znam ja to dobro. Da možeš plivati. Ima i raca upravo tako.

A zašto su ti stražnje noge duže od prednjih? Znam i to. Da možeš lakše skakati.

III.

Zamračilo se. Sad će u žabljem gradu početi noćna zabava. Ali treba prije večerati. Gazdarica pita krepkim glasom: »Šta bi jele, šta, šta, šta?« Sve žabe šute, a stari gazda dubokim glasom odgovara: »Grrrah! Grrrah!«

Neke žabe zakrekeću odmah za njim: »Da, da, da; grah bi jele, grah, grah, grah« . . . Onda sve žabe, žaburine i žabetine kao lude u jedan glas: »Da, da, grah, grah . . . Daj ga, daj ga, daj ga, daj ga, daj ga, daj ga — — —.«

Dajte, dajte, kreketuše-napniguše, al će doći i vama mrzla jesen. Onda ćete se zavući duboko u blato, da prespavate svu zimu.

Treći dio po slovenskom (»Vrtec«).

Slavskom lijeru. Nadan Zorin.

Koliko dušo tebe ima
Ljepotom bajnom sva mi dišeš,
Sva l'jepa si mi pogledima
I l'jepa ljupko kad uzdišeš. —

Ko jelva stasa si mi vita,
Ko gorski snijeg puti b'jele,
Od roda tečeš plemenita
Od slavenskoga ljudi vele.

I čudi si mi vilovite,
I srca vrućeg, bogatoga,
Te misli tvoje uznosite
Uskrlit znadu se do Boga!

O dušo! tvomu divnom čaru
Nadahnut pjesnik gle se klanja,
O tebi čistom u svom žaru
O nebesnici samo sanja. —

U zanosu on k tebi leti
Vrlinam tvojim on se divi,
U zanosu on vapije ti:
»O l'jere slavski Bog te živi!«

Glavna skupština Družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru.

Dne 31. svibnja imalo je ovo velezaslušno društvo u »Narodnom Domu« u Voloskom svoju XIII. glavnu skupštinu.

Društveni predsjednik prof. Vjekoslav Spinčić pozdravlja prisutne što se potrudili na XIII. skupštinu. Navađa, da broji Družba 16 škola sa 26 učiteljskih sila a u netom minuloj godini otvorile su se tri škole i to u Fapcima, sv. Luciji i Zrenju a proširile se za jedan razred škole u Pulji i Malom Lošinju. Da se je moglo otvoriti te škole, i da se u opće mogu uzdržavati sve Družbine škole, za to se nije zahvaliti ni jednomu drugomu nego zauzimanju Hrvata i Hrvatica. I razna trgovačka poduzeća, kao: žigice, cigaretni papir, cikorija itd. pa razne zabave upriličene u korist Družbe, znatno su pripomogli društveno novčano stanje. Najveći trud za Družbu ulažu »Ćirilo-Methodski zidari«, koji na razne načine nastoje, da sakupe što više novaca. Talijani imadu škola po svuda, al »Lega« ustraja škole u čisto hrvatskim

krajevima, pa za to raznarodjivanje našega naroda, daje pokrajina 10.000 K godimice. I od drugud njima pritiče novac. Isto je sa njemštinom. U Opatiji — veli — opstoji njemačka škola a na toj služe dva c. kr. učitelja, imenovana od austrijske vlade za Pulu. Sve se urotilo protiv nas. Pa završuje: »Drago mi je, da je narod progledao, da se odvraća od svojih zatornika, drago mi je, da dolazi napokon da spoznanja, da se ima pouzdati samo u se i u svoju braću. Krv nije voda. I povjesno pravo ima još uvijek svoju vrijednost. S istoka sunce izlazi. Ne zdvajajmo!

Načelnik općine Volosko-Opatija dr. A. Stanger pozdravlja u ime općine skupštinare.

Oglasuje se zastupnik kluba Ćirilo-Methodskih zidara, prof. dr. Milan Ogrizović, koji u nekoliko lijepih poteza ocrta rad i svrhu kluba. Spominje i proizvode, što ih je klub postavio u promet, ističe, kako će klub izdati početkom rujna o. g. svoj koledar od kojega će Družbi zapasti kojih 5000 K. Pozdravlja skupštinu.

Družbin tajnik Viktor Car Emin čita svoje krasno i opsežno izvješće. Spominje, da se je započelo prošlu godinu pod dosta nepovoljnim auspicijama. Obračun za g. 1904. zaključio se s manjkom od 25.924 K. No Družbine podružnice, razni proizvodi, što se nahode u prometu pod Družbinom oznakom, koncerti, biljezi, prinosi i drugo, doprineslo je Družbi, da može taj deficit izravnati. A i hrvatsko novinstvo imade velikih zasluga u plemenitom nastojanju sabiranja prinosa.

Tajnik zahvalno spominje »Ćirilo-Methodske zidare«, kojim ima Družba da zahvali lijepi dio svojih uspjeha. Veliki meštar toga društva je E. Kornitzer, trgovac u Zagrebu, meštar Nikola Ratković, blagajnik Ante Biljan i tajnik Mirko Oršinić. Odbornicima su slijedeći: Milan Kučera, Levin Pole, Dragutin Stunić i Alberto Städler. Vrijedna su ta imena, da se za uvijek usjeku u svako istarsko srce.

I mladež ponijela se zgodno a osobito akademičko društvo »Mladost« u Zagrebu. Ti vrli mladići idu od mjesta do mjesta priređujući zabave i koncerte u korist Družbe.

Prošle je godine Družba imala šestnaest škola i dva zabavišta sa 26 razreda. Podučavalo je 26 učiteljskih sila i to 10 učitelja i 16 učiteljica.

Blagajnik izvještuje o novčanom stanju društva. Troškovi iznašali su 47.537.95 K. Koncem godine 1905. bila je ukupna imovina od 192.397.58 K, od toga otpada 151.604.34 K na nekretnine a 5.400 K na pokretnine. Tekom godine povećala se glavnica za 17.952.57 K. Mirovinska učiteljska zklada iznašala je dne 31. XII. 1905. K 851.33.

Kod možebitnih prijedloga veli dr. Ivan Zuccon, da bi već jednom valjalo urediti učiteljske plaće. Trebalo bi uvesti sustavni red u tom obziru, prilagođujući ga javnim zakonima koji su u krijeposti, opustiv sistem ugovora. Isti govornik pripominje, da bi se i glede mirovinske učiteljske zaklade imalo poduzeti nešto stalnoga i konkretnoga.

Na ovo odgovara blagajnik, »da je u tu svrhu već utemeljena odnosna mirovinska zaklada, u koju da uplaćuju učitelji odmjereni mjesečni prinos. Međutim, ta je zaklada malena, te će se učiteljima isplaćivati mirovina iz godišnjih prihoda Družbe, a u koliko ne bi ni to dotjecalo, upotrijebit će se u tu svrhu zaklada članova utemeljitelja«.

Pošto je dr. Ivan Zuccon preporučio ravnateljstvu, da narednu glavnu skupštinu sazove kamo u Istru, digne predsjednik skupštinu.

Ured.

Ustanovljenje ženskog učiteljišta za Istru.*) Izvještuje Mara Wrischer.

⋄ ⋄ ⋄ ⋄ ⋄ ⋄ ⋄ ⋄ ⋄ ⋄ ⋄ ⋄ ⋄ ⋄ ⋄ ⋄

Da može svaka država računati na vjerne podanike dužnost joj je, da čim više žrtvuje za uzgoj krijeposnih žena. Bez dvojbe čeka i ženu velika odgovornost odnosno na položaj, kojega zauzimalje u ljudskom društvu. Narod veli: Što je zla na svijetu po ženi je, što je dobro po ženi biva — i opet: kakve majke, sinci takvi; a čuveni Komenski veli, da rdav uzgoj žena više zla donša, nego li rdav uzgoj muževa. A ipak se na dobar uzgoj žena, barem kod nas, posve zaboravlja. Pravo uzgojena žena alem je kamen u obitelji i u društvu: ona stvara raj, gdje je bio pakao, veselje i radinost gdje bijaše tuga i lijenost. Kako radina pčela i sok cvijeća po svojoj naravi u med obraća, tako žena uslijed oplemenjenog duha pretvara i najteže obiteljske muke u slatke. Dobro uzgojena žena pravi je biser njene obitelji, ona je najmoćniji faktor općenitoga ljudskoga blagostanja, dok je neuka žena na uštrb obitelji i njezin porod smatra se samo kao neka kazna božja. Ako može dakle žena prouzročiti toliko dobra kao i zla, neophodno je potrebito, da se njezin uzgoj prati najvećom ozbiljnošću.

Naša tužna Istra broji 143.000 Hrvata sa 15.000 mile nam dječice, koja ne znadu za školska vrata. A koliko je tu tek djevojčica!

A žena je već po svom broju baš u našem istarskom narodu faktor, koji zaslužuje svaku pažnju. Tolikom broju naših žena u Istri nije otvoren ni jedan zavod, u kojem bi mogle steći znanje zrele gazdarice, ljubezne majke, dične učiteljice. U drugim su zemljama namještene žene kako i muškarcu u svakoj struci, te su uz bok ovih posve na mjestu, dok je u našoj pokrajini zabranjena ženi svaka izobrazba iza pučke škole.

*) Pročitano na glavnoj skupštini »Nar. Prosvjete« u Puli dne 5. lipnja o. g.

Naše djevojke u Istri, koje se žele posvetiti učiteljskom stališu, primorane su putovati u daleki Dubrovnik, da uzmognu tamo nastaviti nauke u svome materinskom jeziku, koje im domovina Istra ne može dati. Svatko od nas znade, da je put do Dubrovnika dug i preskup, a uz to, koja će majka rado poslati svoju kćerku u tako daleko mjesto, a da je ne vidi barem u većim praznicima kod kuće? Gorica i Ljubljana pako otešćavaju našim djevojkama učenje, pošto se tamo sve u slovenskom jeziku poučava. Koje je čudo dakle, da nemamo učiteljica? Put do daljne i više izobrazbe je dakle našim hrvatskim kćerima zagrađen sa velikim zaprijetkama.

Pomanjkanje hrvatskih učiteljica u Istri dokazuje nam to, što se na ženskim pučkim školama namještaju učitelji, što vidjesmo u Kastvu. Da mora pako biti učiteljica na ženskoj školi namještena, posve je na svom mjestu, to svatko od nas znade.

Radi nestašice domaćih učiteljica Istra naša primorana je bila pozvati učiteljice iz susjedne Hrvatske, koje su se milo odazvale pozivu a službuju na Družbinim školama.

Mile ste mi i dobro došle gospodice iz Hrvatske. Da, Istra naša Vas treba; nužno Vas treba; što bi ona, da nijeste Vi došle! Bog blagoslovio Vaš rad u našoj zapuštenoj zemlji!

Providilo se je za viši uzgoj istarskih Talijanka sa licejem u Puli. Slovenci imaju također samostanske škole i učiteljište u svojoj domovini — a tužne istarske Hrvatice, kao da nijesu stvorene za višu izobrazbu, kao da za njom ne teže, te se smatraju kao nepotrebni stvorovi zapuštene ove pokrajine.

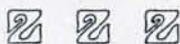
Da je Komenski živ, na ono svoje: I ženski spol treba, da se isto tako izobrazuje kao i muški — dodao bi: i istarski hrvatski ženski spol. On nastavlja: Nipošto ne smije, da ostane na najnižim stepenicama znanja, već mu se mora dati prilike i svaka sprema za to, da se i on uspne na više i najviše stepenice duševne obrazovanosti. Doba je već da priskrbimo i uredimo temeljno stvari tako, da će i Istra dati svojim djevojkama prigodu osposobit se i steći si višu izobrazbu i samostojni opstanak.

Hrvatski bi oci Istre morali doviknuti vladi sa vrh Učke: Dajte viši uzgoj našim kćerima, kad od nas tražite i vrijednih majka.

Da se podigne blagostanje ove siromašne zemlje, neophodno nam je dakle potrebit zavod, u kojem bi se naše djevojke pripravljalje za učiteljski stališ. Nije li možda taj zavod baš najzgodniji i najpotrebitiji svakoj zemlji za uzgoj djevojaka? Zar nije li žena već po svojoj naravi stvorena za uzgajanje? Na tom se zavodu djevojka upoznaje sa načelima valjanog uzgoja, pa ako se i ta djevojka nebi baš posvetila učiteljskom stališu, zar joj ona nauka nebi koristila u kasnijem životu kao izobraženoj ženi? I te nauke bi ona širila među žene, ako i ne bi učiteljica bila.

Svaki narod pita ono, što ga po božjem i ljudskom zakonu ide. Mi ćemo govoriti iz srca naroda, ako danas prihvatimo rezoluciju:

Učiteljstvo »Narodne Prosvjete« sakupljeno na glavnoj skupštini u Puli dne 4. i 5. lipnja 1906., zaključilo je: Umoljavaju se c. kr. školske oblasti, da uz muško hrvatsko učiteljište za Istru, ustroje i žensko, koje bi se otvaralo, ako ne svake, to barem svake druge godine.

VJESNIK.

Kvinkveniji.

Kako obećasmo. donasamo učiteljstvu našem lijepu i veselu vijest, da je vrhovno sudište odbilo utok zemaljskog odbora, te će po tome učiteljstvo dobivati prvi kvinkvenij nakon pet godišnje službe a ne pet godina iza ispita osposobljenja. Ona petorica učitelja navedenih u predzadnjem broju našeg lista, primila je već prvi kvinkvenij. Odluka ova vrijediti će i za sve one učitelje, koji su položili ispit osposobljenja od studenoga godine 1896. ovamo.

Eto par primjera.

Učitelj A položio je u studenom god. 1896. ispit osposobljenja. Po starom zakonu, on bi imao dobiti prvi kvinkvenij pet godina zatim, dakle studenoga 1901. No jer je novi zakon stupio u krijepost listopada 1901., ide mu prvi kvinkvenij po novom zakonu. Ako je isti položio ispit zrelosti godine 1901. i stupio u službu iste godine 1. kolovoza, to ga ide prvi kvinkvenij 1. kolovoza 1896. a drugi 1. kolovoza 1901. dakle umjesto jednoga, dobiva dva kvinkvenija.

Učitelj B polagao je ispit zrelosti iste god. sa drugom A. No ovaj drugi dječko bio je marljiviji, pa je odmah iza druge godine službovanja položio ispit osposobljenja, to će ovaj marljivdžija dobiti prvi kvinkvenij pet godina nakon ispita osposobljenja, dakle godine 1898., a pošto je on već dobio prvi kvinkvenij po starom zakonu. ne ide ga po novom, to je eto ova sirota na gore nego li je njegov lijepiji drug A, kojemu se nije dalo na ispit, no je čekao baš zadnji čas. Izvinite, al je morao stresati taj dobri B kad ga je to zadesilo!

Dalje. C. kr. pokrajinsko školsko vijeće u Trstu, doznačilo je prvi kvinkvenij i starijim učiteljima nakon prvih pet godina službe. Pokrajinski je odbor i proti ovima podnesao utok na ministarstvo i ovo je taj utok uvažilo obrazlažuć ga, da se ima prvi kvinkvenij podijeljivati samo onim učiteljima, koji imaju dobiti prvi kvinkvenij, a ne već onima, koji su prvi kvinkvenij imali, kad je stupio u krijepost

novi zakon, Ovi su učitelji na vrhovno sudište uložili utok proti odluci ministarstva a mi njim želimo dobar uspjeh kako i onim prvima.

Ovdje imade važnu ulogu riječ prvi: tko je već imao jedan kvinkvenij, taj više ne dobiva prvoga.

Dakle — sve u par riječi. Po ovoj odluci dobit će kvinkvenij nakon prvih pet godina službe svi oni učitelji, koji listopada 1901. nijesu imali još nikakva kvinkvenija, bez obzira kada su polagali ispit zrelosti i osposobljenja.

Analfabeti mornarice.

Dorastoše do ruške i mora, no u domaćem im kraju nije imao tko da podade mrvu početne obuke. Pomorsko zapovjedništvo je stoga pozvalo učitelja J. Gabela — Madžara — u svrhu podučavanja analfabeta po njegovoj metodi. No ova metoda zaostaje za onom Anderličevom, o čemu su se već osvjedočile vojničke oblasti u hrvatskim vojarnama. Znamo, da žalibože imade ponajviše naših mornara analfabe'a, pa smo znatiželjni, u kojem li će jeziku taj učitelj mučiti te naše sirote.

Talijan o školama u Hrvatskoj.

Dne 8. srpnja o. g. obdržavala se je učiteljska skupština pokrajine Lecce u istoimenom mjestu. Prisustvovao je istoj predsjednik »Saveza talijanskih učiteljskih društava« cijelog kraljevstva: Umberto Carratti. U svojem pozdravnom govoru kazao je ovaj između ostalog slijedeće (vadimo ovo iz Rassegna scolastica, Firenze fasc. 39. d. d. 28. luglio 1906):

»Doba je, da Talijani uvide žalosne došajke u kojima se nalazi naša škola, i napredak drugih naroda obzirom na pučku naobrazbu. Talijani baštinili su od starih Rimljana običaj, da smatraju sve tuđe narode barbarima. U mojoj Furlaniji kad se govori o Hrvatima, isto je, kao da bi se govorilo o divljim narodima, koji se hrane samo češnjakom i lojem, te mažu brkove istim lojem, kojim se i hrane. Uvažujuć, da imade u Hrvatskoj manje analfabeta nego li u Italiji, ja sam pošao tamo, da se osvjedočim, je li u Hrvatskoj zbilja

tako, kako se u nas govori. U jednom hrvatskom mjestancu vidio sam novu, milovidnu, elegantnu palaču, sa širokim prozorima, što su joj podavala živahan i sjajan utisak, bila je to: škola. Druge su kuće u mjestu bile niske, skromne, siromašne. U Hrvatskoj se učitelja vrlo poštuje i nerijetko idu ljudi k njima, da ih pitaju različne savjete!»

Milo nam je, što se takva ličnost o hrv. školama, učiteljima i narodu tako lijepo izražava. Spomenuti je gospodin bio u svoje vrijeme državni zastupnik u Rimu, a kod zadnjih je izbora podlego. Talijanska ga učiteljske novine u velike cijene, pa se nadaju, da će jednom opet doći u tal. sabor.

Ispiti zrelosti.

Na učiteljištu u Kopru trajali su ispiti zrelosti od 27. lipnja do 7. srpnja. Predjedao je c. kr. pokrajinski školski nadzornik Fran Matejčić. Ispitu se podvrglo 48 redovitih kandidata, i to 27 Slovenaca, 3 Hrvata i 18 Talijana. Ispit sa odlikom položiše 2 Talijana; sa dobrim uspjehom 25 Slovenaca, 13 Talijana i 2 Hrvata; 2 Slovenca i 1 Talijan imaju popravak a 1 Hrvat i Talijan moradu opetovati godinu. Ispitu se prijavili i privatnici, i to: 3 Slovenca i 3 Talijana; od ovih položio je ispit samo 1 Talijan, 1 Slovenac ima popravak a ostali odstupiše tečajem ispita.

Na učiteljištu u Arbanasima kod Zadra položiše ispit sa odlikom petorica, 14 je proglašeno zrelima, petorica imaju popravak na 2 mjeseca a jedan je proglašen nezrelim.

Glavna skupština »Saveza«.

»Savez dalmatinskih učitelja« obdržavati će u Splitu dne 9. rujna o. god. opću glavnu skupštinu. Između ostaloga, raspravljati će se o slijedećim važnim pitanjima: 1. Kako isposlovati, da berivo »mjesni doplatka« bude uračunano učiteljstvu za mirovinu. 2. Koji koraci da se preduzmu, a da se postigne uračunanje službe od ispita zrelosti za umirovljenje. 3. Izjednačenje beriva učiteljicama sa onim učitelja.

Lične vijesti.

Članovi pokr. vijeća.

Za slijedećih 6 godina imenovani su članovima c. kr. pokrajinskog vijeća za Istru: Petar Maresch, ravnatelj gimnazije u Puli, Ivan Bizjak, ravnatelj gimnazije u Kopru, Viktor Bežek, ravnatelj učiteljišta u Kopru i Vinko Zamlić, župnik na Voloskom.

† Jakov Luznik.

U dobi od 65 godina a dne 27. srpnja t. g. umrije na Voloskom naglom smrću naš dobri umirovljeni ravnajući učitelj Jakov.

Rodio se 5. srpnja 1841. u Solkanu, nauke svršio god. 1862. u Trstu, te je 4 godine službovao u goričkoj i tršćanskoj okolici a god. 1866. došao u Klanu. Bio to svijestan učitelj a marljiv kano malo tko. Uz svoje zvanje bio on poštanski majstor. Orguljaš, općinski blagajnik-pisar, sudbeni povjerenik, unravitelj kotarskog voćnjaka, pa se i nehotica namiće pitanje: a otkale mu jošte doticalo vremena za — lov? I tu je bio on majstor. U školi imao velik napredak. a daci mu bili osobito dobri računari, a između njih imade danas vele uglednih osoba i imućnih trgovaca.

God. 1897. bio je na vlastitu molbu umirovljen, te piše jednome svome prijatelju tom zgodom: »Od 1. o. mj. (listopada) sam umirovljen. U teku budućeg tjedna ostaviti ću Klanu mirnom savješću, jer sam učinio svoju dužnost.« Kamo sreće, kad bi svi tako vršili svoju dužnost!

Koliko je vrijedio, dokazao je to njegov upravo sjajni sprovod.

Druže Jakove, počivao nam mirno!

Od uredništva.

Našim mladim pjesnicima, koji nam priposlade svojih radnja, javit ćemo se pismeno.

I. S. u P. Honorar? A tko veseliji od nas, da možemo naše suradnike čestito nagraditi! Kad se razvijemo, bit će i toga, a dotle — budimo malo požrtvovalni i ponosni. Zdravo!

Prvo česko dioničko društvo za osjeganje života u Pragu

Jedino slavensko dioničko društvo za životno osjeganje

Najpovoljnije i najjeftinije osjeganje:

- a) za slučaj smrti
- b) " " " i doživljenja
- c) osjeganje miraza
- d) " " budućnosti djece
- e) " " uz istodobno zajamčeno ukamaćivanje uplaćenih premija
- f) osjeganje za slučaj nesposobnosti (invaliditeta)
- g) osjeganje raznih kombinacija za uživanje doživotnih renta itd.

Pogodnosti osjeganja:

- a) Osjegurani iznos isplaćuje se odmah poslije smrti. U slučaju samoubojstva i dvo-boja pako, ako je osjeganje bilo dvije godine u krijeposti.
- b) Neuplaćene police ne propadnu, ako su bile bar tri godine u krijeposti. U tom slučaju izdaje društvo smanjene police proste daljnjih uplata.
- c) Zapale ili smanjene police mogu se u roku 3 mjeseca obnoviti.
- d) Ratni riziko priznat je besplatno u svakom osjeganju do 10.000 K izim kod aktivnih vojnika i osoba, koje vrše vojničku službu u ratnoj mornarici.

Sve potrebite upute, razjašnjenja, cijenike itd. daje glavni zast. za Istru i Dalmaciju
gosp. Lacko Križ u Puli.

Svoj k svomu!

Svoj k svomu!

NOVO SKLADIŠTE POKUĆSTVA

A. Žunić & Co - Pula

na uglu ulice Via S. Martino i Circonvallazione

Novouredjeno skladište sva-
kovrsnog pokućstva:

zrcala, slika, stolica, divana

itd. itd.

Cijene umjerene.

Na početku školske godine

preporuča

SVEKOLIKE ŠKOLSKE TISKANICE,
LIJEPOPISNICE, ZADAĆNICE,
RISANKE, PISARSKÉ I RI-
SARSKÉ POTREPŠTINE

NARODNA TISKARA
LAGINJA i drug.

prije J. KRMPOTIĆ i drug.

ulica Giulia, 1 — Pula — ulica Giulia, 1

ANT. TRANFIĆ, PULA

ULICA SISSANO-DIANA, 7.

GLAVNO SKLADIŠTE U KAŠTELSTAROME.

Vlastiti proizvodi najboljih Dalmatinskih vina te
maslinovog ulja. — Razašilje počam od 56 l.
unaprijed. — Cijenike šalje bađava franko.

Za naručbe kao i sve drugo, obratiti se u Pulu.